

τῆς Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ πρωτογονισμοῦ ἀνέρχονται πολιτιστικῶς καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸν στίβον τῆς ἱστορίας τὸ πρῶτον τώρα. "Ἄλλοι πάλιν εὑρισκόμενοι ἐν καταπτώσει ἀναδημιουργοῦν τὴν ψυχήν των καὶ ἀναδεικνύουν τὰς παλαιάς των ἰδιότητας.

Νέα ψυχική ἐκδήλωσις εἶναι ἡ τάσις διαμορφώσεως μᾶς παγκοσμίου συνειδήσεως περὶ ἀνθρωπισμοῦ, ἐνδὲ παγκοσμίου πνεύματος. Τὸ θέμα τοῦτο ἀνεπτύξαμεν εἰς ἄλλο πρόσφατον ἡμῶν σύγγραμμα¹.

II. Η ΨΥΧΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΓΡΑΦΙΑ

A*. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΥ ΒΛΕΜΜΑΤΟΣ

"Η γνῶσις τῶν προσώπων, ἀναγκαῖα διὰ πάντα ἀνθρωπον, εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἐπιτακτικὴ δι' ὃσους ἔχουν ὡς ἔργον τὴν φροντίδα προσώπων, τὴν καθοδήγησίν των, τὴν πλαισίωσίν των εἰς ποικίλους τομεῖς ζωῆς. Τὴν ίκανότητα ταύτην διαμορφώνει δὲ ψυχογνώστης φύσει, ἔργῳ καὶ μελέτῃ. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἔμφυτος ίκανότης περὸς τοῦτο, εἴτε ἡ πεῖρα τῶν ἑτῶν. Χρειάζεται μία συνειδητὴ ἐτοιμασία, διστε νὰ ἀποκτηθῇ ἐν ψυχολογικὸν βλέμμα.

'Ο ἀσχολούμενος μὲ τὴν γνῶσιν πραγμάτων καὶ φαινομένων ἀσκεῖ τὸν δφθαλμὸν του, διστε νὰ γίνῃ παρατηρητὴς ἀκριβῆς, λεπτολόγος καὶ ἀντικειμενικός. Κάτι ἀνάλογον πραγματοποιεῖ καὶ δ ψυχογνώστης, ἀλλ' οὐχὶ δμοιον. 'Ο πραγματογνώστης εἶναι ἀκριβῆς, διαν καταγράφη δλα τὰ στοιχεῖα πράγματος ἢ φαινομένου, τοῦ δποίου παρακολουθεῖ τὴν ἔξελιξιν. Εἶναι λεπτολόγος, διαν ἀναζητῇ τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις αὐτῶν ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα. Εἶναι ἀντικειμενικός, διαν ούδὲν παρεμβάλλῃ ἐξ ἴδιων γνωμῶν κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν δρωμένων.

'Ο ψυχογνώστης ἔχει καθαρὸν καὶ φωτεινὸν βλέμμα, διαν δύναται νὰ κατανοῇ βαθύτερον καὶ ἐσωτερικώτερον τὸν ἄλλον. "Οταν εἶναι ίκανὸς νὰ ἐπιτελῇ ψυχικὴν μετάθεσιν εἰς τὴν κατάστασίν του. Νὰ ἔρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ προσώπου, νὰ ἀνιχνεύῃ τὰς πηγὰς ἐξ ὧν ἀναβλύζουν τὰ βιώματά του, νὰ φθάνῃ εἰς ἐν είδος ταυτισμοῦ μετὰ τῶν διλλων ψυχῶν.

'Η ψυχικὴ μετάθεσις πραγματοποιεῖται ἐπιτυχῶς, διαν καθίσταται ἀντικείμενον σκοπίμου προσπαθείας μας, ἀλλ' εἶναι καὶ ἔξαγδρον ψυχολογικῆς ἀπαρτιώσεως καὶ γνώσεως τῶν καθ' ἔκαστον περὶ

1. Παράβ. Σπετσιέρη Κ., "Οντολογία καὶ Φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως, 'Αθήναι 1956, σελ. 142 - 145.

ψυχῆς διακριβώσεων. Αἱ τελευταῖαι αὗται παίζουν τὸν ρόλον ἀνιχνευτῶν καὶ κανόνων μετρήσεως, ως συμβαίνει εἰς τὴν πραγματογνωσίαν, μὲ τὴν διαφορὰν δτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ποσθικῶν προσδιορισμῶν, ἀλλὰ ποιοτικῶν, διὰ τοὺς δποίους χρειάζονται ἄλλα μέτρα. Τοιαῦτα βιοθητικὰ στοιχεῖα ἀναζητοῦνται συνεχῶς, ἀλλὰ πάντοτε ἡ χρῆσις τῶν προτεινομένων ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν περίπτωσιν καὶ τὴν διεισδυτικὴν δύναμιν τοῦ ἐπιχειρούντος τὴν ψυχογνωσίαν.

'Ως βιοθητικὰ στοιχεῖα ἔμνημονεύσαμεν τὰς ποικίλας τυπολογίας. Πλὴν αὐτῶν ἀναφέρομεν τὰ ἀναζητοῦντα τὴν ψυχογνωσίαν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου, τὴν φυσιογνωμικήν. Αὕτη εἶναι κλάδος παλαιός υποδεικνύων τὴν προσπάθειαν συλλήψεως τοῦ ίδιαζοντος τοῦ προσώπου δι' ἐνδεικτικοῦ βλέμματος ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους περιελήφθη μία ιδιαιτέρα πραγματεία «τὰ Φυσιογνωμικά».

'Αφορμάται ἐκ τῆς ἀντιλήψεως, δτι σῶμα καὶ ψυχὴ «συμπαθούσιν ἀλλήλοις» καὶ δτι «ἡ τῆς ψυχῆς ἔξις ἀλλοιουμένη συναλλοιοῖ τὴν τοῦ σώματος μορφὴν, πάλιν τε ἡ τοῦ σώματος μορφὴ ἀλλοιουμένη συναλλοιοῖ τὴν τῆς ψυχῆς ἔξιν»¹.

'Ο Ἀριστοτέλης, ἵγα διαγνώσῃ τὰς ίδιατητας τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς μορφῆς, ἔξετάζει τὰς δμοιότητας, τὰς δποίας ἔχουν τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκάστου ἀτόμου πρὸς τὰ διάφορα ζῶα. Ρί ἔχοντες, λέγει, τρίχωμα μαλακὸν εἶναι δειλοί, διότι τοιούτον τρίχωμα ἔχουν τὰ δειλότατα ζῶα ἔλαφος, λαγωδός, πρόβατον, οἱ δὲ ἔχοντες σκληρὸν εἶναι ἀνδρεῖοι, διότι τοιούτο δέχονται διάφορα στοιχεῖα. Οἱ ἔχων βαρεῖαν φωνὴν εἶναι ἀνδρεῖοι, διότι τοιαύτην ἔχουν δ λέων καὶ δ ταῦρος, δ δὲ δειλότατα δειλός, διότι τοιαύτην ἔχουν δ κύων, ἡ ἔλαφος καὶ δ λαγωδός. Σημεῖον εύφυΐας εἶναι ἀπαλὴ καὶ ὑγρὰ σάρξ, ἀλλ' οὐχὶ λίαν πιμελώδης. Σημεῖον ἀναιδείας εἶναι, ἐάν τις ἔχῃ δφθαλμούς ἀνεπτυγμένους καὶ λαμπρούς καὶ βλέφαρα ὑφαῖμα καὶ παχέα. Σημεῖον τοῦ εἵρωνος (=ύποκρινομένου) εἶναι λιπαρὸν πρόσωπον μὲν ὑπνηλὴν ἔκφρασιν καὶ ρυτίδας περὶ τοὺς δφθαλμούς. 'Ο μικρόψυχος εἶναι λεπτοφυής, μὲ μικρὸν σῶμα, μέλη καὶ πρόσωπον. Φιλοκατήγοροι εἶναι οἱ ἔχοντες μετέωρον καὶ προεξέχον τὸ ἀνω χεῖλος. Γαστρίμαργοι εἶναι ἕκεῖνοι, τῶν δποίων τὸ ἀπὸ τοῦ δμφαλοῦ μέχρι τοῦ στήθους μέρος τοῦ σώματος εἶναι μεγαλύτερον τοῦ ἀπὸ τοῦ στήθους μέχρι τοῦ αύχένος. 'Ελεύθεροι κατὰ τὴν ψυχὴν εἶναι οἱ ἔχοντες εὐλύτους καὶ εὐκινήτους δώμους, ἐνῷ οἱ ἔχοντες δυσλύτους καὶ συγεσπα-

1. Φυσιογνωμονικὰ 4.

σμένους είναι άνελεύθεροι. Οι ἔχοντες χείλη παχέα καὶ τὸ ἄνω τοῦ κάτω προκρεμάμενον είναι μωροί, ως ὅμοιοι μὲ δνους καὶ πιθήκους. Οἱ ἔχοντες ἀμβλεῖαν καὶ περιφερῆ ρίνα είναι μεγαλόψυχοι, ως ὅμοιάζοντες πρὸς τοὺς λέοντας. ‘Ομοίως καὶ οἱ ἔχοντες ταύτην γρυπήν, διότι ὅμοιάζουν πρὸς τοὺς ὅγους, οἱ μικρόφθαλμοι είναι ἡλίθιοι, διότι ὅμοιάζουν πρὸς τοὺς ὅγους, οἱ μικρόφθαλμοι μικρόψυχοι ως ὅμοιοι πρὸς τὸν πίθηκον, οἱ δὲ μεγαλόφθαλμοι νωθροί, ως ὅμοιοι πρὸς τοὺς βούς. Οἱ ἔχοντες μικρὸν μέτωπον είναι ἀμαθεῖς, ως ὅμοιοι μὲ τοὺς χοίρους, οἱ μέγα νωθροί, ως ὅμοιοι μὲ τοὺς βούς, οἱ περιφερὲς ἀναίσθητοι, ως ὅμοιοι μὲ τοὺς δνους. Δειλοὶ είναι οἱ λιαν μέλανες, ως ὅμοιοι πρὸς τὰς γυναικας. ‘Η ἀρετὴ εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον, εἰς τοὺς διανθούς, οἱ δποῖοι εἶναι εὖψυχοι καὶ ἀνδρεῖοι ως οἱ λέοντες. ‘Αντιθέτως οἱ πυρρόξανθοι είναι πανομργοί, ως ὅμοιοι μὲ ἀλώπεκας. Οἱ ἔχοντες δασείας ικνήμας είναι λάγνοι, ως ὅμοιοι μὲ τράγους. Οἱ περιπατούντες μὲ μεγάλα βήματα ἀλλὰ βραδέα ἐνεργούονται βραδέως, ἀλλ’ ἀσφαλῶς, οἱ δὲ μὲ μικρὰ καὶ βραδέα οὐδὲν φέρουν εἰς πέρας.

Αἱ ίδεαι αὗται τοῦ ‘Αριστοτέλους διεδόθησαν ἐν τῇ δύσει, κυκλοφορούσαι σποραδικῶς καὶ μέχρι σήμερον. ‘Η βάσις ὅμως ἐπὶ τῆς δποίας στηρίζονται είναι ἀσταθής. ‘Η πεῖρα δὲν βεβαιοῖ, δτι ἐξωτερικὴ ὅμοιότης ἐπὶ μέρους σωματικοῦ γνωρίσματος πρὸς τοιούτο ὀρισμένου ζώου συμβαδίζει μὲ τὴν ὑπαρξιν ἀντιστοίχου ψυχικῆς ίδιότητος τοῦ ἐν λόγῳ ζώου παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ.

Κατὰ τὸ 1775 δ ‘Ελβετὸς φιλόσοφος καὶ θεολόγος Lavater μὲ τὸ τετράτομον ἔργον του «Φυσιογνωμικὰ ἀποσπάσματα σερδες προαγωγὴν τῆς ἀνθρωπογνωσίας καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων» ἔκαμε μὲν τὴν Φυσιογνωμικὴν δημοφιλῆ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐδυσφήμησε συγχρόνως. Αὔτοις προσωπικῶς κατεῖχεν ἔξαιρετικὴν διαίσθησιν διὰ νὰ ἀντιλαμβάνεται ἐκ πρώτης ὅψεως τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀτόμων, προκαλέσας ἀκριβῆ καὶ τοῦ Goethe τὸν θαυμασμόν. Τὰ σωματικὰ ὅμως γνωρίσματα, τὰ δποῖα καθορίζει, γνα δύναται πᾶς τις νὰ ἀναγνωρίζῃ τὸν χαρακτῆρα, είναι ἔξεζητημένα καὶ αὐθαιρετα. Λέγει ἐπὶ παραδείγματι, δτι γωνίαι τῶν ὀφθαλμῶν σαφῶς διαγεγραμμέναι μαρτυροῦν, δτι τὸ ἀτομον ἔχει τάξιν εἰς τὰς ἐνεργείας του. Πλατεῖα καὶ λοχυρὰ ρίς δεικνύει καλὴν μνήμην. Πλατύ πρόσωπον φανερώνει τὸν ύλιστην, ἐνῷ στενόμακρον καὶ βαῖνον πρὸς τὰ ἄνω τὸν ίδεολόγον.

‘Ο Gall, σύγχρονος τοῦ Lavater, ἔδεχετο 27 πνευματικὰς λειτουργίας, τὰς δποίας ἐνήδραζεν αὐθαιρέτως εἰς ώρισμένας χώρας

τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ κρανίου. Ἐσχημάτισεν οὗτο μίαν φανταστικὴν τοπογραφίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ προσεπάθει νὰ ἀνιχνεύῃ τὴν ψυχοσύνθεσιν ἐκάστου ἀναλόγως τῶν χωρῶν τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς δποῖας ἔβλεπεν ἀνεπτυγμένας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δ Γάλλος ἰατρὸς Duhesme καθώρισε τοὺς μῆνας, οἱ δποῖοι λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς ἐκφραστικὰς κινήσεις τοῦ προσώπου, ἀλλὰ δὲν ἐνεβάθυνεν εἰς τὴν σχέσιν αὐτῶν μὲ τὴν δλην ψυχικὴν ἐκδήλωσιν. Ἐκαμεν ἐπὶ παραδείγματι τὴλεκτροφυσιολογικὴν ἀνάλυσιν τῶν μυϊκῶν κινήσεων τοῦ γέλωτος, δὲν ἡδυνήθη δμως νὰ συλλάβῃ τὴν οὐσίαν τοῦ γέλωτος.

Μὲ τὴν ἔρευναν τῶν ἐκφραστικῶν κινήσεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων ἡσχολήθη καὶ δ Darwin¹. Οὗτος, συμφώνως πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ συστήματός του, Ισχυρίσθη, δτι οἱ μορφασμοὶ καὶ αἱ χειρονομίαι διεμορφώθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὸν ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως καὶ κατόπιν διὰ τῆς συνηθείας καὶ τῆς κληρονομικότητος ἐνετυπώθησαν εἰς ἔκαστον εἶδος. Ἔγινε, λέγει, συνειρμὸς σκοπίμων συνηθειῶν, αἱ δποῖαι παρέμειναν καὶ δταν αὖται ἐπαυσαν νὰ εἶναι σκόπιμοι. Ὁ ἔξωργισμένος ἀνθρώπος ἐπὶ παραδείγματι δεικνύει τοὺς δδόντας του, διότι ἄλλοτε, δταν ἡτο ὠργισμένος, ἔδακνε. Ἡ ἀνύψωσις τῶν τριχῶν ἡτο κατ' ἀρχὰς σκόπιμος πρᾶξις, διὰ νὰ φανῇ τις εἰς τὸν ἔχθρον του μεγαλύτερος καὶ φοβερώτερος. Ἡ γνώμη δμως αὗτη τοῦ Darwin δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰ πράγματα. Αἱ ἐκφραστικαὶ κινήσεις εἶναι αἱ κατ' ἔξοχὴν ἀσυνείδητοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπὸ σκόπιμον ἐνέργειαν τῆς βουλήσεως. Πᾶς τις γνωρίζει, δτι μὲ μεγάλην δυσκολίαν καὶ ἔντασιν βουλήσεως προσπαθοῦμεν ἐκάστοτε νὰ τὰς καταστέλλωμεν, δταν εύρισκώμεθα ὑπὸ τὸ κράτος συγκινήσεως τινος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δ Piderit εἰς τὸ ἔργον του «Μεμικὴ καὶ Φυσιογνωμικὴ» ἐκήρυξεν, δτι δὲν πρέπει νὰ ἀσκῶμεν φυσιογνωμικὴν τῆς μορφῆς ἢ τῶν δργάνων τοῦ σώματος, ἀλλὰ φυσιογνωμικὴν τῶν κινήσεων τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σώματος, ὡς καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν δργάνων. Ὁ ἕδιος ἐξήτασε λεπτομερῶς τὰς ἐκφραστικὰς κινήσεις τῶν δφθαλμῶν, τοῦ στόματος καὶ τῆς ρινός. Ὡς πρὸς τὸ βλέμμα διακρίνει δύο βασικὰ χαρακτηριστικά, τὴν εύκινησίαν καὶ τὸ εἶδος τοῦ βλέμματος. Ἀναλόγως τῆς εύκινησίας διακρίνει βλέμμα νωθρόν, ζωηρόν, σταθερόν, πρᾶον, περιφερόμενον, ἀσταθές, ἀφηρημένον. Ἀναλόγως τοῦ εἶδους βλέμμα ὅπουλον, μικροπρεπές, συγκινημένον.

1. Παράβ. Darwin Ch., Der Ausdruck der Gemütsbewegungen bei dem Menschen und den Tieren, deuts. Halle 1872.

Ἐσχάτως ἐγένετο ἀνάλυσις τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων ἐκφράσεως ἐν τῷ προσώπῳ καὶ διεκρίθη ἡ συμβολὴ τοῦ μετώπου, τῶν δοφθαλμῶν, τοῦ στόματος.

Ἡ σημερινὴ ἀντίληψις δέχεται, δτὶ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἐκφράζεται εἰς τὰς κινήσεις καὶ ἀλλοιώσεις ὅχι μόνον τοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος ὀλοκλήρου. Προσέτι ἡ ἀνάλυσις δέον νὰ φωτίζεται καὶ διὰ γνώσεων καὶ πληροφοριῶν περὶ τῆς πορείας τῆς σωματοψυχικῆς ζωῆς τοῦ προσώπου, ἐφ' οὗ ἀσκοθμεν τὴν ψυχογνωσίαν.

Τὸ βλέμμα τοῦ ψυχογνώστου δέον κατὰ πρῶτον νὰ περιλαμβάνῃ ὅλας τὰς ἔκδηλώσεις, ἕπειτα δὲ νὰ ἐντοπίζεται ἐπίμονον καὶ διεισδυτικὸν εἰς τὰς χαρακτηριστικάς, οἷαι εἶναι πράξεις, λόγοι καὶ κινήσεις, τόσον ἑκούσιοι, δσον καὶ ἄκούσιοι, ἢ αὐτοματοποιηθεῖσαι.

Πάραδειγμα ἐπιμόνου ἀναζητήσεως μνημονεύομεν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τῶν προσώπων ὑπὸ τῆς Γραφολογίας. Εἶναι γεγονός, δτὶ διαφορός χαρακτήρος ἐκάστου προσώπου εἶναι ίδιαζων. Ἡ ύπογραφή του πρὸ πάντων εἶναι κάτι τὸ μοναδικὸν καὶ σταθερὸν καθ' ὅλην τὴν ζωήν του, τιθεμένη ως βεβαίωσις τῆς συμμετοχῆς του εἰς πᾶσαν δημοσίαν ἢ ιδιωτικήν πρᾶξιν. Ἐπίσης παρετηρήθη, δτὶ διαφορός χαρακτήρος μεταβάλλεται, δταν γίνη ἀλλοιώσεις τῆς προσωπικότητος, λόγῳ ψυχικῆς νόσου ἢ σοβαροῦ τινος γεγονότος ἐπηρεάσαντος βασικῶς τὴν ζωήν του.

Πρῶτος διὰλλος Michon τῷ 1875 ἔθιξε τὸ ζήτημα εἰς τὸ ἔργον του «Système de graphologie». Ο μαθητὴς καὶ διάδοχός του Crépieux-Jamin ὠλοκλήρωσε τὰς ἐρεύνας τοῦ διδασκάλου του μὲ τὰ ἔργα του «ABC de la graphologie», «L'écriture et le caractère» καὶ «Les bases fondamentales de la graphologie». Ἐν Γερμανίᾳ διαδέχεται Preyer τῷ 1895 ἔξητασε τὰς μηχανικάς, φυσιολογικάς καὶ ψυχολογικάς προϋποθέσεις τῆς γραφῆς, εἰς τὸ ἔργον του «Zur Psychologie des Schreibens». Μετ' αὐτὸν διαδέχεται Klages διὰ πολυαριθμῶν ἔργασιῶν¹ συμπεριέλαβε τὴν γραφολογίαν εἰς τὰς μεθόδους ἐρεύνης τοῦ χαρακτῆρος, ἀπαλλάξας αὐτὴν ἀπὸ τὴν δυσφήμησιν, εἰς ἣν εἶχον περιάγγει ταύτην οἱ ἐρασιτέχναι. Παραλλήλως διαδέχεται Saudek, συνέπηξε συνδέσμους γραφολογικῶν ἔρευνῶν².

Ἡ καθιερωθεῖσα μέθοδος γραφολογικῆς ἐρεύνης ἔχει ως ἔξη:

1. Klages L., Handschrift und Charakter, 16. Aufl. Leipzig 1936. Graphologie, Leipzig 1932. Graphologisches Lesebuch, 2. Aufl. Leipzig 1933.

2. Saudek R., Wissenschaftliche Graphologie, Berlin 1926. Experimentelle Graphologie, Berlin 1929.

‘Η πρὸς ἔξετασιν γραφὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ ὅχι ἡ κατὰ παραγγελίαν γραφομένη, ἢ ἡ κατόπιν προσπαθείας πρὸς μίμησιν ὑποδείγματος. Ἐπίσης πρέπει νὰ εἶναι γνωστὸν τὸ φύλον, ἡ ἡλικία, ὁ λαός, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὸ ἐπίπεδον μορφώσεως τοῦ γράφοντος. Κατὰ πρῶτον ἔξετάζω τὴν δλῆν μορφὴν τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος, χωρὶς νὰ προσέξω τὸ περιεχόμενον τῶν γραφομένων. Ἀμέσως καταγράφω τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, τὴν δποίαν ἐσχημάτισα. Κατόπιν παρατηρῶ τὸ ὄψος, τὴν ἴσομετρίαν καὶ τὴν κανονικότητα τῆς γραφῆς, ἐκ τῶν δποίων συμπεραίνω διὰ τὸν βαθμὸν πληρότητος ζωῆς, διὰ τὴν ἐρεθιστικότητα, ἐὰν κυριαρχῇ ἡ βούλησις ἢ τὸ συναίσθημα. Μετὰ τοῦτο παρατηρῶ τὴν δύναμιν κιγήσεως, τὴν ταχύτητα ἢ βραδύτητα μὲ τὴν δποίαν γράφει τις, τὸν πλοιθτὸν ἢ πτωχείαν τῆς γραφῆς, τὰς εὐθείας καὶ τὰς καμπύλας, ἐὰν ὑπάρχῃ σύγδεσις ἢ ὅχι, καθὼς καὶ τὰς ἔλικας καὶ τὰς γωνίας. Τέλος ἔξετάζω τὴν κλίσιν τῶν γραμμάτων, ἐὰν εἶναι πρὸς τὰ δεξιά ἢ ἀριστερά. Αἱ εὑρεθεῖσαι ἰδιότητες συνδυάζονται μεταξύ τῶν καὶ συγκρίνεται ἡ τελικὴ γνώμη μὲ τὴν ἀρχικῶς καταγραφεῖσαν πρώτην ἐντύπωσιν.

“Οσον ἡ γραφὴ ἐνὸς προσώπου πλησιάζει πρὸς τὸ καθιερωμένον ὄψος, τόσον τὸ πρόσωπον αὐτὸν ἔχει δλιχωτέραν ἀτομικότητα. Ἡ κανονικότης δεικνύει χαλιναγωγούμενην βούλησιν, θετικότητα, ψυχραιμίαν καὶ ἐπιμονήν. Ἡ μὴ κανονικότης φανερώνει ύπεροχήν τῆς συγκαισθηματικῆς ζωῆς, ἔλλειψιν ἀκριβείας, ἀσθενῆ βούλησιν καὶ φίλεριν τύπον.

Μεγάλα γράμματα δεικνύουν μεγάλας χειρονομίας, μικρὰ δὲ προσαρμογὴν εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἡ ἔλλειψις ἐκφράσεως δεικνύει ἐπιδειξιότητα καὶ λεπτότητα συγκαισθήματος. Γραφὴ μὲ ταχεῖαν ροήν δεικνύει αἰσιόδοξον τύπον, ἡ δὲ ἔχουσα βαρύτητα ἐκφράσεως δύσθυμον καὶ εὐέξαπτον. Πλατεῖα γραφὴ φανερώνει ἀδιαφορίαν, στενή δὲ αὐτοκυριαρχίαν καὶ ταπεινοφροσύνην. Ἰσχυρὰ πίεσις τῆς γραφίδος δεικνύει ἐνεργητικότητα, ἐρεθιστικότητα, ἡδυπάθειαν καὶ ζωτικότητα, ἀσθενής δὲ λεπτότητα, εὐαισθησίαν, ἰδεαλισμόν, πνευματικότητα, ἐπιπολαιότητα καὶ ἀσθένειαν βουλήσεως. Ἰσχυρὰ πίεσις εἰς δλίγα μόνον σημεῖα δεικνύει φιλαρέσκειαν.

Διακεκομμένη γραφὴ δεικνύει συναίσθημα μορφῆς, δύναμιν ἔξεικοντισεως, ἔλλειψιν θετικότητος, ἐπιπολαιότητα καὶ ἀναξιοπιστίαν. Πολυειδής σύνδεσις τῶν γραμμάτων φανερώνει πολυμέρειαν ἐνδιαφέροντος. Ἐλλειψις συνδέσεως δεικνύει ἀναρχίαν δρυμῶν, ἔλλειψιν ἀποφασιστικότητος καὶ ἀνυπαρξίαν κυριαρχούσης κατευθύνσεως. Νηματοειδής σύνδεσις φανερώνει ἀστάθειαν, πολυπραγμοσύνην, αἰσθητικὴν συμπάθειαν καὶ εύκολίαν ἐπηρεασμοῦ. Ἐάν ἡ σύνδεσις

εἶναι γωνιώδης, δηλοί σταθερότητα, ίσχυράν συνείδησιν, δύναμιν δύντιστάσεως, ἀποφασιστικότητα καὶ ἔγωΐσμόν·’ Εάν ἔχῃ μορφὴν στεφανοειδῆ, δεικνύει καλωσύνην, εἰλικρίνειαν καὶ κοινωνικότητα. Τοξοειδής σύνδεσις φανερώνει συστολήν, κλειστὸν χαρακτῆρα, ἀνειλικρίνειαν καὶ τάσιν πρὸς μόνωσιν. ‘Ως πρὸς τὸ τελικὸν γράμμα, ἐάν ἐπιστρέψῃ ἡ γραφὴ πρὸς τὰ δπίσω, δεικνύει ἔγωισμόν, ἐάν προχωρῇ κάτωθεν τοῦ τέλους τῆς λέξεως, δεικνύει αὐτοθαυμασμόν καὶ κενοδοξίαν, ἐάν συνεχίζεται δριζοντίως, δεικνύει δυσπιστίαν.

‘Η κλίσις τῶν γραμμάτων, ἐάν εἶναι πρὸς τὰ δεξιά, φανερώνει εὔδιαθεσίαν, εύκολίαν προσαρμογῆς, φιλαλληλίαν, γενναιοδωρίαν, δύνθρωπισμόν·’ ἐάν εἶναι πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀνεξαρτησίαν, ἀποφασιστικότητα, ἐνεργητικότητα, πλεονεξίαν καὶ ἔγωΐσμόν. ‘Η κατεύθυνσις τῶν γραμμῶν ἐπὶ τοῦ ἀστίκτου χάρτου ἔχει ίδιαιτέραν σημασίαν. ’Εάν ἡ γραφὴ προχωροῦσα βαίνῃ πρὸς τὰ ἄνω, δεικνύει ζῆλον, αὐτοπεποίθησιν, ἐνεργητικότητα, φαιδρότητα καὶ δύναμιν, ἐάν δὲ βαίνῃ πρὸς τὰ κάτω ἀποθάρρυνσιν, δυσθυμίαν, φλέγμα, φόβον, ἀδυναμίαν. ’Εάν ἡ γραφὴ ἔχῃ περιοδικάς δυνόδους καὶ καθόδους, δεικνύει ἐπιδειξιότητα καὶ διάκρισιν. ’Εάν βαίνῃ κανονικῶς, μαρτυρεῖ ψυχικὴν πειθαρχίαν καὶ ισορροπίαν. ’Εάν αἱ γραμμαὶ δὲν ἔχουν δλαῖ τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν, ἀλλ’ εἶναι ἀποκλίνουσαι ἀνὰ δύο, τοῦτο εἶναι ἔκφρασις ἀφελείας, εἰλικρινείας καὶ ἀδιακρισίας. ’Εάν συγκλίνουν ἀνὰ δύο, μαρτυροῦν ἐπιφύλαξιν.

Τὰ στοιχεῖα δύμως ταῦτα τῆς συγχρόνου γραφολογίας εὑρίσκουν ἐπαλήθευσιν εἰς ἀτομα, τὰ δποῖα ἔχουν ἔκδηλα ίδιάζοντα χαρακτηριστικά κατὰ τὴν γραφήν. Εἰς τὸν κανονικὸν χαρακτῆρα ἡ ἐφαρμογή των δὲν ισχύει ἀπολύτως. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται προσέτι, δτὶ ἡ τοιαύτη διάγνωσις ἀπαιτεῖ λεπτὴν διαίσθησιν, ἡ δποῖα δὲν εἶναι ἔργον παντός.

‘Ἐν συμπεράσματι ἡ ψυχογνωσία ἥρτηται ἀπὸ πλείονας παραγοντας. ’Αποκλείονται, δι’ δσων ἐλέχθησαν, αἱ μονιστικαὶ ἐκεῖναι ψυχογνωσίαι μὲ ἀριθμούς ἡ καμπύλας καὶ τὰ ψυχικὰ περιγράμματα (profils psychologiques) τὰ στηριζόμενα πάλιν εἰς ἀριθμητικάς τιμάς ψυχικῶν γνωρισμάτων. ’Η ψυχογνωσία ἔκφράζει τὰς δυνατάς διακριβώσεις μόνον περιγραφικῶς, δπως συμβαίνει μὲ πᾶσαν ποιοτικὴν παράστασιν.

‘Η ψυχογραφία ἀκολουθεῖ τὴν ψυχογνωσίαν ὡς ἀναγκαῖος ὅρος ἔργασίας.

Β'. Η ΨΥΧΟΓΡΑΦΙΑ**α'. Ἡ πρακτική της.**

Ἡ ψυχογραφία ἐνὸς ἀτόμου δέον νὰ ἐκφράζῃ τὰ ἴδιαζοντα γνωρίσματά του, ὅπως ἡ φωτογραφία καὶ ἐλαιογραφία παριστοῦν τὰ σωματικά του χαρακτηριστικά. Ἡδη ἐν τῇ πρακτικῇ ζωῆ ἐφαρμόζεται δ τρόπος οὗτος ἑξεικονίσεως, διὰ τοῦ δελτίου ποιότητος. Ὁμως τὸ ψυχογράφημα δὲν ἀρκεῖ νὰ περιλαμβάνῃ μόνον τὸν τρόπον ἐκδηλώσεως τῶν βασικῶν ψυχικῶν στοιχείων τοῦ σκιαγραφουμένου. Μετ' αὐτῶν δέον νὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὰ ἴδιαζοντα χαρακτηριστικά τῆς σωματικῆς του κατασκευῆς, πληροφορίας περὶ τῆς κληρονομικότητος ἢν φέρει, περὶ τοῦ περιβάλλοντος εἰς δ ἔξησε καὶ τῶν σπουδαίοτέρων συμβάντων τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς. Πρέπει δηλαδὴ νὰ περιλαμβάνῃ, δλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, τὰ δποῖα ἀνεφέραμέν ώς συστατικά τῆς προσωπικότητος.

Ἐν τῇ πράξει τῆς ψυχογνωσίας περιλαμβάνονται τὰ ἔξης:

1ον. *Παρατήρησις* ἐπὶ μακρὸν καὶ κατὰ σύστημα ἐνὸς τμήματος ζωῆς τοῦ ψυχογραφουμένου καὶ καταγραφὴ τῶν παρατηρουμένων, ἵδια ἐκείνων τῶν στοιχείων, ἀτινα ἔχουν χαρακτήρα συχνότητος ἢ τυπικότητος. Π.χ. σημειώνεται δ ρυθμὸς ἐργασίας, ἡ πρωτοτυπία ἢ μιμητικότης, ἡ ἀνεσίς ἢ δυσχέρεια ἐπιτελέσεως, ἡ ἐπίτευξις ἢ μὴ τοῦ προβληθέντος σκοποῦ.

2ον. *Δι πληροφορίαι* περὶ τῆς ζωῆς, εἴτε παρὰ τοῦ ἴδιου εἴτε παρ' ἄλλων πηγῶν, περιλαμβάνουσαι στοιχεῖα ἐπιδόσεως εἰς σπουδάς, εἰς ἐπάγγελμα, εἰς κοινωνικὴν ἐκδήλωσιν.

3ον. *Ἡ συνέντευξις* καὶ συζήτησις εἰς οἰκεῖον τόνον μετὰ τοῦ ψυχογραφουμένου, τούλαχιστον ἐπὶ ἡμίσειαν ὕραν, καὶ καταγραφὴ εύθὺς μετ' αὐτὴν τῶν συνολικῶν ἐντυπώσεων περὶ τοῦ προσώπου.

4ον. *Ἡ δοκιμασία* διὰ λύσεως προβλημάτων σχετικῶν πρὸς τὸ ἔργον, δι' δ ἐξετάζεται δ ψυχογραφούμενος.

5ον. *Ο καθορισμὸς ψυχολογικοῦ τύπου* ἐκ τῶν τῆς κλασσικῆς χαρακτηρολογίας, δσάκις εἶναι ἐκδηλος.

6ον. *Ἡ σύνταξις ἀναλυτικοῦ ψυχογραφήματος.*

Ἐκ τῶν ώς ἄνω, προκειμένου περὶ παίδων, λίαν βοηθητικὸν εἶναι ἡ περιγραφὴ δι' ὅμιλίας, ώς καὶ τὸ ἐλεύθερον ἰχνογράφημα. Τοὺς παραγγέλλω νὰ περιγράψουν μίαν εἰκόνα ποὺ τοὺς παρουσιάζω. **Ἀλλοτε τοὺς παραγγέλλω νὰ περιγράψουν δ, τι βλέπουν ἀπό τὸ παράθυρον.* **Ἐπισης τοὺς παραγγέλλω νὰ ζωγραφίσουν δ, τι θέλουν.* **Ἐκεῖ διαπιστώνω πῶς τοποθετεῖται ἡ εἰκὼν ἐντὸς τῆς ἐκτάσεως τοῦ*

χρησιμοποιουμένου χάρτου, έδαν ύπάρχη παράστασις ένιαίου πράγματος ή περισσοτέρων χωριστῶν, ποία τὰ προτιμώμενα θέματα καὶ στοιχεῖα, έδαν ύπάρχη στατικότης ή κινητικότης, έδαν ύπάρχη τι τὸ ἀποκλίνον τοῦ συνήθους καὶ ποία ή γενική ἐντύπωσις.

Προκειμένου περὶ ωρίμων αἱ βασικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ αἱ σπουδαῖαι πράξεις τῶν μᾶς πληροφοροῦν περὶ τῆς ψυχοσυνθέσεώς των. 'Αλλ' ὅχι μόνον αὗται, 'Ακόμη καὶ τυχαῖαι ἐκδηλώσεις καὶ λόγοι τοὺς χαρακτηρίζουν. 'Ο Πλούταρχος¹, λαμπρὸς ψυγαγγώστης, παρατηρεῖ εἰς τοὺς εἰσαγωγικοὺς λόγους του ἐν τῷ βίῳ Ἀλεξανδρου, διὰ τὸ ήθος τῶν προσώπων δὲν ἐκφαίνεται μόνον εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας πράξεις, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπλούστερα περιστατικὰ ζωῆς, ἃ τινα ἀπαρτίζουν « τὰ τῆς ψυχῆς σημεῖα », διότι τὰ ἐλάχιστα σημεῖα τῶν ζωγράφων διδουν τὴν μορφὴν τῶν προσώπων.

β'. Τύποι Ψυχογραφημάτων.

Τύποι ψυχογραφημάτων δύνανται νὰ καταρτισθοῦν πολλοί, διαφέροντες ἀπ' ἀλλήλων ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ εἰς διὰ ἀποβλέπουν καὶ τῶν ψυχικῶν στοιχείων, τὰ δποῖα εἶναι ἀνάγκη νὰ χαρακτηρίσθον ἑκάστοτε. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τέσσαρας.

ΨΥΧΟΓΡΑΦΗΜΑ ΕΞΑΕΤΟΥΣ ΠΑΙΔΟΣ ΕΙΚΟΝΙΖΟΝ ΤΗΝ ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗΝ ΦΟΙΤΗΣΙΝ

Στοιχεῖα ταυτότητος.

1. Ἐπώνυμον.....	δνομα
2. Ὄνομα πατρὸς	μητρὸς
3. Ἔτος γεννήσεως	ἡμερομηνία
4. Τόπος γεννήσεως.....	διαβιώσεως
5. Ἐπάγγελμα πατρὸς.....	μητρὸς.....
6. Οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς οἰκογενείας : μέση, ἄπορος, εὔπορος,
πλουσία.	

1. « Οὗτε γὰρ ἴστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους, οὓτε ταῖς ἐπιφανεστάταις πράξεσι σάντεως ἔγεστι δήλωσις ἀρετῆς ή κακίας, ἀλλὰ στραγγα ρθαχὺ πολλάκις καὶ φῆμα καὶ παιδιά τις διμφασιτήθους ἔποιησε μᾶλλον ή μάχαι μυριόνερος καὶ παρατάξεις αἱ μέγεστας καὶ πολιορκίαι πόλεων. "Ωσπερ οὖν οἱ ζωγράφοι τὰς δμοιδητητὰς ἀπὸ τοῦ περισσῶπου καὶ τῶν σερὲ τὴν δψιν εἰδῶν, οἵτις ἐμφαίνεται τὸ ήθος, ἀναλαμβάνουσιν, οὕτως ἡμῖν δοτέον εἰς τὰ τῆς ψυχῆς σημεῖα μᾶλλον ἐγδύεσθαι καὶ διὰ τούτων εἰδοποιεῖν τὸν ἀκάστου βίου, ξάσαντας ἐτέροις τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀγῶνας ». Πλούταρχου Ἀλέξανδρος I.

Συνθῆκαι οἰκογενειακῆς ζωῆς.

1. Συμβιούν ἀμφότεροι οἱ γονεῖς;
Ἐάν δχι, διατί;
2. "Αλλα συμβιούντα μέλη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἡλικίᾳ τούτων.....
3. Τίς μεριμνᾷ διὰ τὴν ἀνατροφήν του;
4. "Ελαβεν ἥδη προσχολικήν τινα ἀγωγήν;
Εἰς Νηπιαγωγεῖον;
- Γλωσσικήν παρὰ παιδαγωγοῦ;
- Θρησκευτικήν; Δόγμα τῶν γονέων.....
- Μὲ εἰκονογραφημένα βιβλία;

Ἄτομικὸν ἰστορικόν.

1. Ἐγεννήθη κανονικῶς, προώρως, μὲ δυσχερῆ τοκετὸν.....
2. Ἡλικία μητρός κατὰ τὴν γέννησιν..... πατρός
3. Σειρὰ εἰς τοκετούς τῆς μητρός.....
4. Γαλουχία παρὰ μητρός, παρ' ἄλλης γυναικός, διὰ ξένης τροφῆς.
5. Μὴν ἐνάρξεως βαδίσματος διμιλίας δδοντοφυΐας.....
6. Ἀσθένειαι δις διηλθε.....
7. Οἰκογενειακὴ κληρονομικότης.....

Κατ' οἶκον ἐκδηλώσεις κατὰ στηριζοφορίας τῶν γονέων.

1. Αἱ ψυχικαὶ του διαθέσεις:
χαρά.....
λύπη.....
φόβος
2. Ἐνεργητικότης καὶ ἐνδιαφέρον διὰ παιγνίδια.....
φύλον τῶν συμπαικτῶν του καὶ εἶδος παιγνιδιῶν
3. Ἐπιβάλλον τοῦ πατρός..... τῆς μητρός
4. Ειδικαὶ ἐκδηλώσεις του.....
θωπεῖαι τοῦ πατρός..... τῆς μητρός
5. Ὅλων τῶν συμπαικτῶν του καὶ εἶδος παιγνιδιῶν
6. Ἀντίδρασις του εἰς αὐτάς
7. Ειδικαὶ ἐκδηλώσεις του.....

Διαπιστώσεις τοῦ ἔξεταστοῦ μετὰ συνάντησιν 20'-30'.

1. Γενικὴ ἐντύπωσις περὶ τοῦ πατέρος.....
2. Ἐκτίμησις τῶν δοθεισῶν πληροφοριῶν
3. Σωματικὴ κατάστασις διὰ τὴν ἡλικίαν του:

- εἰς ὕψος δύκον ἀρτιμέλειαν.....
 εἰς κίνησιν δρασιν ἀκοήν
4. Ρυθμὸς ἀντιλήψεως κατὰ τὴν συνομιλίαν
 ‘Ικανότης ἐκφράσεως κατ’ αὐτήν.....
 5. Παραστατικὸς πλούτος.....
 ‘Απαρθίμησις πραγμάτων ποὺ γνωρίζει ἐπὶ 3’.....
 6. Περιγραφὴ εἰκόνος ποὺ βλέπει.....
 Περιγραφὴ πραγμάτων ποὺ βλέπει.....
 Τρόπος περιγραφῆς, μονολεκτικὸς ἢ λεπτομερῆς
7. Ὁρισμὸς πραγμάτων ἀπὸ μνήμης (π.χ. αὐτοκίνητον, Ιατρός, σπίτι),
 ἐκ χρησιμότητος ἢ ἐκ τῶν ιδιοτήτων του.....
 8. Ἰκανότης συγκεντρώσεως εἰς τὸ θέμα συζητήσεως.....
 ‘Ἀντληψις εἰς πράγματα σχέσεων δημοιότητος
- » » » » διαφορᾶς
- » » » » αἴτιότητος.....
9. Ἀκρίβεια ἐκτελέσεως ἀπλῆς παραγγελλομένης πράξεως
10. Ἰχνογράφησις ἐπὶ χάρτου ἀντικειμένου τῆς ἐκλογῆς του, ἢ ἐν
 δυσχερείᾳ ἀντιγραφὴ διδομένου Ἰχνογραφήματος (τετραγώνου,
 ρόμβου, σταυροῦ).....
 Συμπλήρωσις δοθέντος ἐλλιποῦ Ἰχνογραφήματος

Γενικὸς χαρακτηρισμός.

1. ‘Εχει ωριμότητα τῆς ἡλικίας του κανονικήν, μέσην, ὑπὲρ τὸ κανο-
 νικόν, ὑπὸ τὸ κανονικόν.....
 2. ‘Υστερεῖ εἰδικῶς

ΨΥΧΟΓΡΑΦΗΜΑ ΩΡΙΜΟΥ ΦΑΝΕΡΩΝΟΝ ΤΟΝ ΒΑΘΜΟΝ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ή ΕΣΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ

Χαρακτηριστικὰ

‘Ἐξωστρεφείας.	‘Εσωστρεφείας.
1. Προσαρμόζεται εἰς τὸ περι-
βάλλον.	Ζητεῖ νὰ μεταβάλλῃ τὸ περιβάλ-
λον κατὰ τὰς ίδεας του.
2. Ζητεῖ συνεργασίαν.	Ζητεῖ συναγωνισμόν.
3. Σατυρίζει ἀκάκως.	Σατυρίζει πειρακτικῶς ἢ σαρκα-
στικῶς.
4. Εἶναι δηπτικὸς ἀντιληπτικὸς
καὶ παραστατικὸς τύπος.	Εἶναι ἀκουστικοκινητικὸς ἀντι-
ληπτικὸς καὶ παραστατικὸς τύ-
πος.
5. Εἰς τὰς προτιμήσεις του δι’.	Εἰς τὰς προτιμήσεις του δι’ εἰκό-

- εἰκόνας εἶναι χρωματικὸς τύπος.
6. Περιγράφει τὰ πράγματα διπώς εἶναι.
7. "Εχει πλουσίαν καὶ εὐχαρῆ μιμικήν καὶ ἔκφρασιν.
8. 'Εμφανίζει προσοχὴν ἀνάλυουσαν.
9. "Εχει εἰκονικὴν σκέψιν (εἰδητικός).
10. Χωρεῖ ἐκ τῶν πραγμάτων εἰς τὰς ιδέας.
11. Εἶναι περιγραφικὸς ἐμπειρικὸς μὲ συμπαράταξιν πολλῶν.
12. "Εχει ποικίλας γνώσεις.
13. Εἶναι πολύπλευρος, ἀλλ' ἐπιφανειακός.
14. Προτιμᾷ τὰς φυσικὰς καὶ τὰς ἀφηρημένας ἐπιστήμας.
15. Εἰς τὴν λογοτεχνίαν προτιμᾷ τὸ ἔπος, τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ διήγημα.
16. Χρώματα τὰ δποῖα προτιμᾶται εἶναι τὸ κόκκινον καὶ τὸ κίτρινον.
17. Θέματα πρὸς διαπραγμάτευσιν προτιμᾶται τὰ ἑλεύθερα.
18. 'Επιτελεῖ καὶ ἔκτιμᾶται τὰς πράξεις ἀναλόγως τῆς σκοπιμότητός των.
19. 'Εν τῷ συνόλῳ εἶναι πρακτικός.
20. Ζητεῖ συντρόφους.
- νας εἶναι μορφικός καὶ σχεδιαστικός τύπος.
- Προσθέτει εἰς τὰ πράγματα ίδικάς του ἀντιλήψεις καὶ ἔκτιμήσεις.
- "Εχει πτωχὴν μιμικήν καὶ ἔκφρασιν.
- 'Εμφανίζει προσοχὴν συνδέουσαν.
- "Εχει ἀφηρημένην σκέψιν.
- Χωρεῖ ἐκ τῶν ιδεῶν εἰς τὰ πράγματα.
- Εἶναι σηστηματικός μὲ ύποταξιν τοῦ μερικοῦ εἰς τὸ γενικόν.
- "Εχει πολλὰς γνώσεις τῆς εἰδικότητός του.
- Εἶναι μονόπλευρος, ἀλλὰ βαθύς.
- Προτιμᾶται τὰς θεωρητικὰς ἐπιστήμας.
- Εἰς τὴν λογοτεχνίαν προτιμᾶται τὴν λυρικὴν ποίησιν καὶ τὸ δράμα.
- Χρώματα τὰ δποῖα προτιμᾶται εἶναι τὸ κυανοῦν καὶ τὸ πράσινον.
- Θέματα πρὸς διαπραγμάτευσιν προτιμᾶται ώρισμένου περιεχομένου.
- 'Επιτελεῖ καὶ ἔκτιμᾶται τὰς πράξεις ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχῶν.
- 'Εν τῷ συνόλῳ εἶναι θεωρητικός.
- Ζητεῖ δπαδούς¹.

1. Κατὰ τὴν ἔκτιμήσιν ὑπογραμμίζεται ἀπλῶς τὸ ὑπάρχον χαρακτηριστικόν. Εἰς τὸν δεξιὸν κενὸν χώρον παρίσταται διὰ τῶν + - / ἡ ὑπαρξία τοῦ ἐνδοῦ ἢ τοῦ ἄλλου ἢ οὐδενὸς τῶν σημειουμένων χαρακτηριστικῶν.

ΨΥΧΟΓΡΑΦΙΜΑ ΩΡΙΜΟΥ
ΦΑΝΕΡΩΝΟΝ ΤΟΝ ΒΑΘΜΟΝ ΚΥΚΛΟΘΥΜΙΑΣ Η ΣΧΙΖΟΘΥΜΙΑΣ

Χαρακτηριστικά**Κυκλοθυμίας.**

1. Μᾶλλον κοινωνικός.
2. 'Υποχωρητικός.
3. Αίσιόδοξος.
4. Συγκαταβατικός.
5. Εύερεθιστος.
6. Δεπτολόγος.
7. Διπλωμάτης.
8. Ταχύς εἰς τὰς ἀποφάσεις.
9. Ομιλητικός.
10. Πρακτικός.
11. 'Αγαπᾷ τὴν ἡρεμίαν.
12. Εύχαριστεῖται νὰ ἔξιθεύῃ.
13. Προσαρμόζεται εἰς τὴν ισχύουσαν πραγματικότητα.
14. Τοῦ δρέσει τὸ σκῶμμα.
15. Συνδιαλλάσσεται εύχερῶς μὲ τοὺς ἀντιπάλους του.
16. Εἶναι θορυβώδης μετὰ τῶν φίλων των.
17. Δὲν ἔχει ἀτομικὰ μυστικά.
18. Εἶναι φυσιολάτρης.
19. 'Αγαπᾷ τὰ καλὰ φαγητά.
20. 'Αγαπᾷ τὰ ποικίλα βιβλία.
21. Εἶναι ἀνεκτικός πρὸς τὰς ιδέας τῶν ἄλλων.
22. Εἶναι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ζωήν.
23. Εἶναι πρδος.
24. 'Αγαπᾷ τὴν τέχνην.
25. Θέλει πολλούς φίλους.

Σχιζοθυμίας.

- 'Αγαπᾷ τὴν μόνωσιν.
Πείσμων.
- 'Απαισιόδοξος.
Αύστηρὸς εἰς κρίσεις δι' ἄλλους.
Συνεχῶς αὐτοκυριαρχούμενος.
- 'Αποβλέπει εἰς τὸ κύριον ἐκάστου ζητήματος.
Λέγει τὰ πράγματα ὡς ἔχουν.
Βραδύς, ἀποφασίζων μετὰ σκέψης.
- 'Ολιγόλογος.
'Ιδεολόγος.
- 'Αγαπᾷ τοὺς ἀγῶνας.
Μόνον δι' δλίγους σκοπούς ἔξοδεύει, μετὰ φειδοῦς.
- "Εχει ιδικάς του ιδέας δι' ξεστον πρᾶγμα.
Τὸ ἀποφεύγει.
Δὲν συνδιαλλάσσεται εύχερῶς,
ἔχων φίλους καὶ ἔχθρούς.
- Εἶναι συγκρατημένος μετὰ τῶν φίλων του.
"Εχει ἀτομικὰ μυστικά.
Εἶναι ἀδιάφορος πρὸς τὴν φύσιν.
'Ενδιαφέρεται δλίγον δι' αὐτά.
'Αδιαφορεῖ διὰ τὰ μὴ τῆς εἰδικότητός του.
- Εἶναι φανατικός εἰς τὰς ἀντιθέσεις ιδεῶν.
Νομίζει ἁυτὸν παραγνωρισθέντα
καὶ ἀδικηθέντα.
- Εἶναι εὕθυικτος.
Εἶναι ἀδιάφορος ή θέλει ωρισμένου τύπου τέχνην.
Θέλει δλίγους στενούς φίλους.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΦΙΛΟΣΦΑΙΡΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΦΙΛΟΣΦΑΙΡΑΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006
γ.Δημήτρ.Π.